

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 24/1996 vp

Hallituksen esitys maatalouden kansallista erityistukea koske- vaksi lainsäädännöksi

Eduskunta on 12 päivänä marraskuuta 1996 lähettänyt maa- ja metsätalousvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi edellä tarkoitettun hallituksen esityksen n:o 221/1996 vp.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina maa- ja metsätalousministeri Kalevi Hemilä, ylijohtaja Veli-Pekka Talvela, lainsäädäntöneuvos Timo Tolvi ja ylitarkastaja Esa Hiiva maa- ja metsätalousministeriöstä, johtaja Keijo Hyvönen Maa- ja metsätaloustuottajien Keskusliitosta, toiminnanjohtaja Tage Ginström Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbundet ja eläkevaikutusjohtaja Pentti Saarimäki Maataloustuottajien eläkelaitoksesta.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan toteutettaviksi lainsäädäntötoimenpiteet, jotka mahdollistavat komission 30 päivänä heinäkuuta 1996 hyväksymän maatalouden kansallista erityistukea koskevan tukiratkaisun täytäntöönpanossa tarvittavien kansallisten tukimuotojen käyttöönoton.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki maataloustuotannon lopettamistuesta sekä muutettaviksi maatalousyrittäjien eläkelakia, maaseutuelinkeinolakia ja maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annettua lakia.

Maataloustuotannon lopettamistukea voitaisiin maksaa kertakorvauksena viljelijälle, joka luopuu maataloustuotannosta myymällä vähintään kaksikolmasosaa maatilansa pelloista sellaiselle viljelijälle, jolla on ennen luovutusta hallinnassaan peltoa pääsääntöisesti vähintään 15 hehtaaria. Lopettamistuki voitaisiin myöntää henkilölle, joka luopumisen tapahtuessa on täyttänyt 45 vuotta eikä saa maatalousyrittäjien eläkelain mukaista eläkettä ja jolle ei ole myönnetty valtion varoista tukea tuotannon aloittamiseen. Lopettamistuen enimmäismäärä maatilaa kohti voisi olla 200 000 markkaa.

Maataloustuotannon lopettamistuesta ehdotettuun lakiin liittyen maatalousyrittäjien eläkelakiin tehtäisiin teknisluonteinen muutos siitä, että maatalousyrittäjien eläkelaitos huolehtii myös uuden lain mukaan myönnettävistä lopettamistuksista.

Komission hyväksymään tukiratkaisuun liittyen ehdotetaan rakennetukien osalta tehtäväksi tarvittavat muutokset maaseutuelinkeinolakiin. Muutokset mahdollistaisivat komission hyväksymän korotetun investointituen, tuotannon monipuolistamistuen ja nuorten viljelijöiden lisätuen myöntämisen. Tarkemmat säännökset myönnettävien tukien määristä ja tukitasoista sekä muista tuen maksamisen perusteista annettaisiin asetuksella.

Lisäksi maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annettuun lakiin ehdotetaan tehtäväksi muutokset, jotka mahdollistavat komission päätösten mukaisten maa- ja puutarhatalouden tulotukien, tuotantosuunnan vaihdon yhteydessä maksettavan tulotuen sekä laatujärjestelmän kehittämistuen maksamisen tuottajille. Tarkemmat määräykset tukimuodoista, tuen kohdentamisesta ja tuen maksamisen perusteista annettaisiin valtioneuvoston päätöksellä.

Hallituksen esitykseen sisältyviä tukia voitaisiin myöntää 62. leveyspiirin eteläpuolella sijaitsevilla ns. A- ja B-tukialueilla. Tuotannon monipuolistamistukea saataisiin kuitenkin myöntää koko maassa. Ajallisesti tuen myöntäminen olisi rajoitettu siten, että korotettua investointitukea ja tulotukea tuotantosuunnan vaihdon yhteydessä voitaisiin myöntää vuosina 1997–2001 sekä lopettamistukea ja korotettua siirtymäkauden tukea kotieläintalouden sekä kasvihuonetuotannon ja puutarhatuotteiden varastointituen osalta vuosina 1997–1999. Muiden tukimuotojen osalta tuen kestoa ei ole ajallisesti rajoitettu.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Valiokunnan kannanotot

Valiokunta toteaa, että maa- ja puutarhatalouden tulotukijärjestelmän perusta muodostuu Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan (CAP) mukaisista tukimuodoista, jota täydentävät Suomen liittymissopimuksen mahdollistamat kansalliset tuet. Euroopan unionin rahoittamista tukimuodoista keskeisimmät ovat CAP:n mukaiset eläin- ja peltotuotet. EU-osarahoitteisena tukena maksetaan ympäristötukea koko maassa ja luonnonhaittakorvausta eli LFA-tukea B- ja C-alueilla. Liittymissopimuksen mukaisesti maatalouden kansallinen tukijärjestelmä koostuu koko maassa vuosina 1995-1999 maksettavasta asteittain alenevasta siirtymäkauden tuesta sekä pohjoisen tuen piiriin kuuluvalla C-tukialueella maksettavasta pitkäaikaisesta pohjoisesta tuesta.

Maa- ja puutarhatalouden toimintaedellytysten varmistamiseksi liittymissopimukseen liitettiin jäljelle jäävien vakavien vaikeuksien varalta artikla 141. Sen nojalla komissio voi antaa Suomelle luvan myöntää tuottajille kansallisia tukia helpottamaan tuottajien sopeutumista yhteiseen maatalouspolitiikkaan. Komission 30 päivänä heinäkuuta 1996 hyväksymä tukiratkaisu sisältää sekä rakennetukia, joiden tavoitteena on maa- ja puutarhatalouden tuotantorakenteen kehittäminen, että tulotukityyppisiä tukimuotoja. Tukien myöntämisestä on annettu kaksi erillistä komission päätöstä.

Valiokunta toteaa, että valtiontaloudellisista syistä on jouduttu vähentämään 750 miljoonalla markalla kansallisesti rahoitettavaa osuutta maataloustuesta. Pohjoisen tuen osalta tämä vähennys ollaan tekemässä pääosin niin sanotulla juustohöyläperiaatteella olemassa olevista tukitasoista ja A- ja B-alueiden osalta niistä tukitasoista, joita esitettiin komissiolle ratkaisuksi artiklan 141 perusteella käytävissä neuvotteluissa. On itsestään selvää, että kummallakin alueella nämä kansallisen tuen leikkaukset vaikuttavat heikentävästi maatalouden kykyyn selviytyä EU:n sisämarkkinakilpailussa. Samalla valiokunta joutuu toteamaan, ettei se ole saanut pyynnöstään huolimatta tyydyttävää selvitystä maatalouden sisäisistä rahavirroista vuosilta 1995—1996 eikä tyydyttävää arviota kyseisistä rahavirroista vuoden 1997 osalta.

Valiokunta edellyttää, että maa- ja metsätalousministeriö toimittaa maa- ja metsätalousvaliokunnalle vuoden 1997 tammi-kuun loppuun mennessä selvityksen maa-

talouden sisäisistä rahavirroista vuosilta 1995-1996 sekä arvion kyseisistä rahavirroista vuoden 1997 osalta.

Valiokunta toteaa edelleen, että hallituksen esitykseen sisältyviä tukia voitaisiin myöntää 62. leveyspiirin eteläpuolella sijaitsevilla ns. A- ja B-tukialueilla. Tuotannon monipuolistamistukea saataisiin kuitenkin myöntää koko maassa.

Valiokunta edellyttää, että hallitus seuraa maataloustuotantomme kustannus- ja tuloskehitystä samoin kuin siinä mahdollisesti ilmeneviä tuotekohtaisia ja alueellisia eroavaisuuksia sekä toimittaa seurannan havainnoista vuosittain selvityksen eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle.

Komission päätösten toteuttamiseksi esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki maatalouden lopettamistuesta. Lisäksi komission päätösten täytäntöönpano edellyttää muutoksia maaseutuelinkeinolakiin, maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annettuun lakiin sekä maatalousyrittäjien eläkelain muuttamista. Maataloustuotannon lopettamistukea voitaisiin maksaa laista lähemmin ilmenevin edellytyksin kertakorvauksena viljelijälle, joka luopuu maataloustuotannosta myymällä vähintään kaksikolmasosaa pelloista sellaiselle henkilölle, jolla on ennen luovutusta hallinnassaan pääsääntöisesti 15 pellohehtaaria käsittävä viljelmä. Esityksen perusteluista ilmenee, että lopettamistuen tarkoituksena on maatalouden rakenteen parantaminen niin, että ikääntyneemmät viljelijät luopuisivat maatalouden harjoittamisesta ja luovuttaisivat tilansa maataloustuotantoa jatkaville lähialueen viljelijöille.

Komission päätöksen mukaisen korotetun investointituen, tuotannon monipuolistamistuen ja nuorten viljelijöiden lisätuen toteuttamiseksi esityksessä ehdotetaan maaseutuelinkeinolakiin tehtäväksi muutokset, jotka mahdollistavat uusien tukimuotojen myöntämisen. Korotettua tukea voitaisiin myöntää asetuksella tarkemmin säädettävin perustein maatalon tuotannollisiin investointeihin avustuksena, valtiolainaan sisältyvänä korkoetuutena, korkotukilainan korkotukena taikka niiden yhdistelmänä vuosina 1997—2001 siten, että avustuksen tai avustukseksi muunnetun korkoetuuden tai korkotuen taikka niiden yhdistelmän määrä olisi enintään 50 prosenttia sika- tai siipikarjatalouteen tai muanantuohtantoon liittyyvien investointien hyväksytävistä kokonaiskustannuksista ja enintään 75 prosenttia muilla tuotannonaloilla. Korotettu investointituki olisi tarkoitus rahoittaa pääosin

maatilatalouden kehittämisrahaston varoista ja osaksi talousarvion momentilta 30.33.49 (Maaseutuelinkeinoitoiminnan korkotuki). Maa- ja metsätalousministeriöstä saadun selvityksen mukaan investointien rahoitus jakaantuisi eri rahoitusmuotojen osalta vuosittain seuraavalla tavalla: Korkotukilainat 141,2 miljoonaa markkaa (45,5 %), valtionlainat 75,8 miljoonaa markkaa (24,5 %), suora avustus 60,7 miljoonaa markkaa (19,6 %) ja omarahoitus 32,3 miljoonaa markkaa (10,4 %) eli järjestelmän avulla rahoitettaisiin vuosittain noin 310 miljoonan markan kokonaisuinvestointeja.

Valiokunta edellyttää, että investointitukea myönnettäessä valtioneuvosto varmistaa tukivarojen riittävyyden huolehtimalla tukivarojen mahdollisimman tarkoituksenmukaisesta käytöstä. Korkotukilainojen osuutta voidaan lisätä rahoituksessa. Korkotukea ei kuitenkaan saa myöntää, jos korkotukilainan kokonaiskorko ylittää vastaavaan tarkoitukseen myönnetyn normaalihoitoisen lainan kokonaiskoron. Maa- ja metsätalousministeriön tulee toimittaa maa- ja metsätalousvaliokunnalle vuoden 1998 alussa selvitys siitä, miten investointitukea on myönnetty ja investointituen vaikutuksista soveltamisalueen maatilojen toimeentuloedellytyksiin.

Esityksestä ilmenee maa- ja puutarhatalouden tulotukien osalta, että komission päätöksen nojalla Suomella on oikeus myöntää kansallista kasvinviljelyn tukea kyseessä olevassa komission päätöksessä tarkoitettulla tavalla. Tuen kesto ei ole ajallisesti rajoitettu. Tulotukien osalta komissio on myös päättänyt siirtymäkauden tuen korottamisesta kotieläintalouden sekä kasvihuone- tuotannon ja puutarhatuotteiden varastointituen osalta. Tuen korottamista koskevassa komission päätöksessä määritellään maksettavan tuen enimmäismäärät tuotteittain, alueittain ja vuosittain eriteltynä. Korotettua siirtymäkauden tukea voidaan maksaa vuosina 1997—1999.

Valiokunta edellyttää, että hyvissä ajoin ennen vuotta 1999 aloitetaan neuvottelut Euroopan yhteisöjen komission kanssa korotetun siirtymäkauden tuen saattamisesta pysyväksi kotieläintalouden sekä kasvihuone- tuotannon ja puutarhatuotteiden varastointituen osalta.

Valiokunta toteaa, että osana sitä kokonaisuutta, johon hallituksen esitys 221/1996 vp

kuuluu, on hanke meijerimaitokiintiön saattamiseksi vastaamaan EU:n komission hyväksymää maakiintiötä. Tilakohtaisten maitokiintiöiden leikkaaminen aiheuttaisi kohtuuttomia ongelmia lisäkiintiöitä ostaneille, tilapäisistä syistä kiintiönsä alittaville sekä tuotantosuunnan muutosta suunnitteleville maatilatalouden harjoittajille. Valiokunnalle annetussa selvityksessä on todettu, että ehdotetun lopettamistuen käyttöönotto vähentää tilakohtaisten maitokiintiöiden leikkaamistarvetta.

Valiokunta edellyttää, ettei aktiivitilojen meijerimaidon tilakohtaisten viitemäärien korvauksettomaan leikkaamiseen ryhdytä.

Lakiin maataloustuotannon lopettamistuesta ehdotetaan sen 4 §:n 1 momenttiin sisällytettäväksi tuen saamisen edellytyksiä koskevat säännökset. Edellytyksenä olisi muun muassa, että luovuttaja olisi luopumisen tapahtuessa täyttänyt 45 vuotta. Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena ehdottaa kyseisen ikärajan nostamista 50 vuoteen.

Valiokunta toteaa, että maataloustuotannon lopettamistukea koskevaan lakiehdotukseen sisältyy lain täytäntöönpanoa koskeva säännös, jonka mukaan täytäntöönpanosta huolehtivat asianomainen ministeriö, maaseutuelinkeino- piirit, kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset ja eläkelaitos. Jotta lain valvonta voidaan toteuttaa tarkoituksenmukaisella tavalla ja tarvittaessa tilakäynnein, lakiin on tarpeen ottaa myös valvontaa koskeva säännös. Hallitusmuodon 8 §:n kotirauhan turvaamista koskeva perusoikeussäännös huomioon ottaen valvontaoikeus tulisi kuitenkin rajata siten, että se ei ulotu kotirauhan piiriin kuuluviin asuintiloihin. Valiokunta ehdottaa edellä olevan säännöksen sisällyttämistä lakiehdotuksen 20 §:ään.

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiehdotuksia tarpeellisina ja ehdottaa niiden hyväksymistä edellä esitetyin huomautuksin ja muutoksin.

Valiokunta ehdottaa kunnioittaen,

että hallituksen esitykseen sisältyvät toinen, kolmas ja neljäs lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomina ja

että hallituksen esitykseen sisältyvä ensimmäinen lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

1.

Laki**maataloustuotannon lopettamistuesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1—3 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

4 §

Tuen saamisen edellytykset

Lopettamistuki voidaan myöntää vain sellaiselle luovuttajalle:

1) joka on luopumisen tapahtuessa täyttänyt 50 vuotta;

(2—4 kohta kuten hallituksen esityksessä)

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

5—19 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

20 § (uusi)

Valvonta

Maa- ja metsätalousministeriön, maaseutuelin-

keinopiirien ja kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisten asiana on eläkelaitoksen ohella valvoa, että lopettamistuen saaja ei harjoita maataloutta omaan tai yhteiseen lukuun ja että maatalouden harjoittamisen lopettanut luovuttaja ja luovutuksensaaja noudattavat tässä laissa tarkoitettuja sitoumuksia.

Valvontaa varten 1 momentissa tarkoitetuilla toimielimillä on oikeus suorittaa katselmus lopettamistuen kohteena olevalla maatilalla ja tarvittaessa myös luovutuksensaajan maatilalla lukuun ottamatta kotirauhan piiriin kuuluvia asuintiloja. Valvonnan suorittajilla on oikeus saada sekä lopettamistuen saajalta että luovutuksensaajalta selvitykset tässä laissa säädettyjen edellytysten täyttymisestä.

21—24 §

(Kuten 20—23 § hallituksen esityksessä)

Helsingissä 5 päivänä joulukuuta 1996

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Timo Kalli /kesk, varapuheenjohtaja Kari Rajamäki /sd ja jäsenet Raimo Holopainen /sd, Mikko Immonen /vas, Minna Karhunen /kok, Tapio Karjalainen /sd, Annikki Koistinen /kesk, Armas Komi /kesk,

Jari Koskinen /kok, Esa Lahtela /sd, Raimo Mähönen /sd, Tero Mölsä /kesk, Tauno Pehkonen /skl, Erkki Pulliainen /vihr ja Ola Rosendahl /r sekä varajäsenet Riitta Korhonen /kok ja Aulis Ranta-Muotio /kesk.